

ترجمه انگلیسی این مقاله نیز با عنوان:
An Analysis of the Most Important Influential Components of Globalization on Public Spaces
در همین شماره مجله به چاپ رسیده است.

مقاله پژوهشی

تحلیل مهم ترین مؤلفه های تأثیر گذار جهانی شدن بر فضاهای عمومی

زهرا فروتن^۱، منوچهر طبیبیان^{۲*}

۱. دانشجوی دکتری شهرسازی، دانشکده معماری و شهرسازی، واحد قزوین، دانشگاه آزاد اسلامی، قزوین، ایران.

۲. استاد گروه شهرسازی، پردیس هنرهای زیبا، دانشگاه تهران، ایران.

تاریخ انتشار: ۱۴۰۲/۰۶/۰۱

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۴/۰۱

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۳/۱۶

چکیده

بیان مسئله: جهانی شدن فرایندی در حال وقوع است که اثرات قطعی آن بر شهرها و ریزفضاهایشان هنوز مشخص نشده است. جهانی شدن سبب شده است تا اقدامات و تحولات نقطه‌ای از جهان بر نقاطی آن سوی جهان اثر گذارد. در دنیای جهانی شده امروز که جامعه محلی و نسبتاً بسته گذشته، تبدیل به یک جامعه فراملی، جهانی و یا محلی-جهانی شده است، شاخص‌های بسیاری بر زندگی شهری تأثیر گذارند. از این رو این فرایند با ابعاد و مؤلفه‌های ویژه‌اش در عرصه فضاهای جمعی در هر دو بعد کالبد و رفتار نیز به روشنی خود را نشان می‌دهد. پرسش اصلی پژوهش حاضر این است که فضاهای جمعی از کدام یک از ابعاد جهانی شدن بیشترین تأثیر را گرفته است؟ و پرسش دیگر که بدان پرداخته می‌شود این است که جهانی شدن چگونه بر الگوهای رفتاری شهروندان در فضاهای جمعی تأثیر داشته است؟

هدف پژوهش: پژوهش حاضر بر آن است که مهم‌ترین مؤلفه‌های تأثیر گذار بر فضاهای عمومی را تحلیل کرده و چگونگی تأثیر جهانی شدن بر الگوهای رفتاری شهروندان در فضاهای عمومی را بررسی کند. **روش پژوهش:** برای پاسخ به این پرسش‌ها با نگاهی کلان و انتقادی و با استفاده از روش فراتحلیل مهم‌ترین ابعاد جهانی شدن که بر فضاهای جمعی تأثیر گذار هستند، شناسایی شده و سپس با استفاده از پرسشنامه خبرگان و تحلیل‌های آماری به منظور سنجش پایایی و توزیع نرمال داده‌ها نرم افزار spss نسخه ۲۶ و در نهایت با روش دلفی فازی رتبه‌بندی عوامل صورت گرفته است.

نتیجه‌گیری: نتایج نشان می‌دهد جهانی شدن به طور غیر مستقیم و به واسطه اثر گذاری بر مهم‌ترین ابعاد زندگی انسان معاصر بر الگوهای رفتاری وی نیز تأثیر گذار بوده است. رونق فناوری اطلاعات به این اتفاق شتاب بخشیده است و با جابجایی مرزهای روانی در برابری کلی هر سه جنبه از رفتار (ضروری، اجتماعی، اختیاری) و همچنین هر دو بعد کیفی فضای شهری، تأثیرات غیرقابل چشم‌پوشی داشته است. در رتبه‌بندی انجام شده؛ ارتباطات مجازی، جریان مداوم اطلاعات، ارزش‌ها و سلاقی، کنترل و نظارت بر مردم و مسئولین به واسطه پیشرفت تکنولوژی به ترتیب رتبه اول تا سوم اثر گذاری بر فضاهای جمعی در جریان جهانی شدن را به دست آورده‌اند. بنابراین پیشرفت تکنولوژی و انقلاب اطلاعاتی و ارتباطی که به واسطه آن ممکن شده است، بیشترین تأثیر را بر فضاهای جمعی شهرها در جریان جهانی شدن بر عهده داشته است. این امر لزوم توجه بیشتر به شاخص‌های مطرح شده را در طراحی فضاهای جمعی در دنیای جهانی شده به روشنی بیان می‌دارد.

واژگان کلیدی: فرایند، جهانی شدن، فضاهای عمومی، فضاهای جمعی، فراتحلیل.

مقدمه

محیط‌های جدید و به دنبال آن تغییرات بزرگی را در نگرش انسان نسبت به «محیط» پدید آورد. در این میان آنچه به طور روزمره با آن مواجه هستیم و شاید به علت سرعت بسیار زیاد تغییرات در دوره جهانی شدن، مجال مکث و تأملی در خور را

در دهه‌های اخیر مفهوم «جهانی شدن» سبب دگرگونی در ساختار سیاسی-اقتصادی و اجتماعی-فرهنگی در سراسر جهان شده است. پیدایش این مفهوم جدید به تدریج

دانشکده معماری و شهرسازی دانشگاه آزاد اسلامی واحد قزوین به انجام رسیده است
**نویسنده مسئول: Tabibian@ut.ac.ir، ۰۹۱۲۳۲۷۶۲۰۰

* این مقاله برگرفته از رساله دکتری «زهرا فروتن» با عنوان «تأثیر فرایند جهانی شدن بر الگوهای رفتاری شهروندان در فضاهای شهری» است که به راهنمایی دکتر «منوچهر طبیبیان» در سال ۱۴۰۱ در

در فضاهای عمومی، نشان دهنده تغییرات گسترده‌تر در جامعه عربستان است. نارضایتی عمومی از فضاهای معاصر در جده با کمبودهای برنامه‌ریزی، طراحی و مدیریت مدرنیستی همراه است. این موارد باعث تغییر شکل بافت اجتماعی-مکانی، تغییر فرهنگ سنتی خیابانی، از بین رفتن احساس هویت محلی و ایجاد فضاهای غیرقابل استفاده شهری شده و سؤالات عمده‌ای در مورد چگونگی پاسخ چنین فضاهایی به نیازها و خواسته‌های مردم ایجاد کرده است.

جاکو ایمپولا (Imppola, 2019) با بیان این که اقتصاد جهانی شده هم به شکل خوب و هم به شکل بد جهان موجود را تغییر داده است، به نقش مهم اقتصاد در دنیای جهانی شده می‌پردازد و این بعد مهم جهانی شدن را در نظر می‌گیرد. تغییرات اقتصاد تأثیر قابل توجهی بر زندگی روزمره دارد و عملاً همه چیز از جمله فضاهای عمومی را تحت تأثیر قرار می‌دهد. از آنجا که اقتصاد، سیستم‌های پولی و بازارهای مالی بستر عملیاتی دنیای جهانی را تشکیل می‌دهند، درک نقش آنها ضروری است.

قهرمانی و همکاران (Ghahremani, Afsari Bajestani, McCarthy & Jalalianhosseini, 2021) با هدف شناسایی عوامل مهم در تغییر فضاهای شهری درون شهرها در عصر جهانی شدن و رقابت شهری، تحولات شهری در چهار شهر جهانی (استانبول، شانگهای، سنگاپور و توکیو) را مورد بررسی قرار دادند. در نهایت ۹ عامل اساسی دگرگونی فضای شهری و ۳۷ استراتژی کلیدی ارائه شد. این عوامل شامل درک پایداری محیطی و اجتماعی، تأکید بر هنر، فرهنگ، و داری‌های محلی، همکاری‌های بین‌المللی در طراحی فضاها و ارائه خدمات، استفاده از فناوری‌های مدرن (ساخت و ساز، اطلاعات و ارتباطات)، خصوصی‌سازی بازارهای املاک، مفهوم حوزه عمومی جهان‌وطنی، برنامه‌ریزی برای فعالیت‌های اوقات فراغت و گردشگری شهری، تجربه اقتصاد و تشویق مصرف‌گرایی و اقتصاد خدمات‌محور و صنایع دانش‌بنیان می‌شود. تعامل بین این عوامل و پیش‌شرط‌های هر شهر، مانند توانایی رقابت‌پذیری شهر و مسائل زمینه‌ای، منظری را ایجاد می‌کند که از زاویه آن می‌توان دگرگونی فضای شهری را درک کرد.

در این پژوهش تلاش بر این است تا با شناسایی فرایند جهانی شدن و بررسی ابعاد و ویژگی‌های آن از یک طرف و بازتعریف فضاهای جمعی در عصر جدید از طرف دیگر به بررسی مهمترین تأثیرات جهانی شدن بر این فضاها و فعالیت‌هایی که در آنها صورت می‌گیرد، پرداخته شود.

مبانی نظری تحقیق

• فرایند جهانی شدن

دنیای جدید از حالت بسته‌بودن، جغرافیا داشتن، بومی و محلی بودن خارج شده و در آن عوامل ملی و فراملی در تعامل گسترده با یکدیگر قرار گرفته‌اند. فرایند جهانی شدن بر تمامی حوزه‌های

فراهم نمی‌کند؛ تأثیر قطعی این فرایند با ابعاد و مؤلفه‌های ویژه‌اش بر فضاهای جمعی است. جهانی شدن بر انسان معاصر تأثیر گذاشته و جنبه‌های مختلف حضور او را در فضاهای جمعی دچار تغییر کرده است. پژوهش حاضر به طور ویژه به دنبال پاسخ این پرسش است که کدام یک از ابعاد و مؤلفه‌های جهانی شدن بیشترین تأثیر را بر فضاهای جمعی داشته است؟ و چگونه این اتفاق بر الگوهای رفتاری در فضاهای جمعی اثر گذاشته است؟

از طرف دیگر می‌دانیم که فرایند سیال جهانی شدن در نواحی مختلف دنیا و حتی شهرهای مختلف یک کشور تأثیرگذاری متفاوتی داشته است، شهرهایی که به لحاظ بهره‌گیری از فناوری‌های نوآورانه، تحت تأثیر انقلاب انفورماتیک، در فرایند جهانی شدن پیشرو هستند به صورت مستقیم‌تر از گرایش‌های فرهنگی و سبک‌های معماری دیگر تأثیر می‌پذیرند، در حالی که کشورهایی که امکان بهره‌گیری کمتری از فناوری‌های روز را دارند، بیشتر دنباله‌رو گرایش‌های فرهنگی سایر کشورهای پیشرو بوده و عمدتاً به طور غیرمستقیم تحت تأثیر سایر فرهنگ‌ها قرار می‌گیرند (Banerjee & Loukaitou, Sideris, 1992, 125). ولیکن شناسایی مؤلفه‌های دیگر این تغییرات در دنیای جهانی شده نیازمند بررسی و مطالعه دقیق‌تر است. نتیجه این مطالعه به طراحی مناسب فضاهای جمعی در دنیای جهانی شده کمک می‌کند.

پیشینه تحقیق

اینکه جهانی شدن بر شهرها تأثیرگذار بوده است، موضوع جدیدی نیست. اما تعداد تحقیقات جمعی که نشان دهد فضاهای عمومی/ جمعی شهرها از کدام بعد جهانی شدن بیشترین تأثیر را گرفته است، محدود است. در تحقیقات پایه‌ای پیرامون این موضوع، اودز (Olds, 1995) فرایندهای پیچیده و به طور فزاینده جهانی را که زیربنای تولید ابرپروژه‌های شهری معاصر (UMPs) در شهرهای حاشیه اقیانوس آرام است مورد بررسی قرار می‌دهد. با بررسی ابعاد کلیدی فرایندهای جهانی شدن (توسعه و بازسازی سیستم مالی بین‌المللی؛ جهانی شدن بازارهای املاک؛ نقش در حال تغییر شرکت فراملیتی؛ گسترش روابط اجتماعی، شبکه‌های اجتماعی جهانی، و جوامع معرفتی (از جمله چینی‌های خارج از کشور)؛ و سفر و شبکه‌سازی)، سه UMP - در ونکوور (پسفیک پلیس^۱)، یوکوهاما (میناتو میرای^۲)، و شانگهای (منطقه مرکزی لو جیازوی، پودونگ^۳) - انتخاب و سپس به منظور بررسی پیچیدگی‌های فرایندهای جهانی سازی و دیالکتیک جهانی-محلی مورد بررسی قرار می‌گیرند. در سراسر مقاله بر پیوندهای بین‌المللی و زمینه جهانی در تأثیرگذاری بر تولید این فضاهای شهری جدید توجه شده است- فضاهایی که اغلب (با هزینه‌های فوق‌العاده) طراحی شده‌اند تا نماد یک «آرمان شهر»^۴ جهانی برای قرن بیست و یکم باشند.

ماندلی (Mandeli, 2019) نشان می‌دهد که فضاهای عمومی در جده در دهه‌های اخیر کاملاً تغییر کرده است و اینکه این تغییرات

قرن بیستم که به عنوان «عصر مسئولیت» شناخته می‌شود جهانی‌شدن با هدف اصلی حفظ صلح، ثبات و دموکراسی پس از جنگ جهانی دوم گسترش یافت (Kubina, Šulyová & Vodák, 2021). اکنون جهانی‌شدن در تمام امور مربوط به زندگی انسان معاصر به مسئله‌ای اجتناب‌ناپذیر تبدیل شده و همچون یک استعاره منعکس‌کننده پیچیدگی جهانی است که در آن زندگی می‌کنیم (Amin & Thrift, 1994).

می‌توان در یک جمع‌بندی جهانی‌سازی را بیشتر به عنوان حرکت و جابجایی سبک‌های زندگی، سیاست‌ها، اصول، ایدئولوژی‌ها، کالاها و مردم از طریق یک فضای جهانی تعریف کرد (Karra, 2019). جدول ۱ نمونه‌ای از تعاریف ارائه‌شده در مورد موضوع جهانی‌شدن را ارائه می‌دهد.

جدول ۱ نشان می‌دهد که جهانی‌شدن با مفاهیم فرایند، زمان، مکان و آگاهی در ارتباط مستقیم بوده و به صورت مجموعه‌ای از عملیات و مراحل لازم برای رسیدن به یک هدف مشخص^۵ (فرایند) منجر به جابجایی مرزهای فیزیکی و تغییر مفهوم مکان و زمان در اذهان عمومی شده است. این تغییرات بزرگ در بعضی موارد آگاهانه و در پاره‌ای موارد به صورتی غیرآگاهانه به جوامع تحمیل شده است. جهانی‌شدن شیوه‌ای از زیست را در برابر انسان معاصر قرار داده

فعالیت بشری از جمله جامعه، تولید، دانش، امنیت، صلح و ... تأثیر گذاشته و موجب تغییر در شیوه تفکر و تلقی انسان‌ها از روابط اجتماعی شده است. متعاقب این تغییرات اجتماعی، تأثیرات عمیق و مهمی بر زندگی روزمره انسان‌ها در ابعاد مختلف آن اتفاق افتاده است. به نظر می‌رسد ما در حال حاضر در یک گذار به سر می‌بریم، دوره‌ای که کشورها ملزم به تغییر موقعیت خود در صحنه بین‌المللی شده‌اند، یا گذاری که ممکن است صرف‌نظر از سطح توسعه کشورها منجر به ظهور مدل‌های کم و بیش متفاوت شود، حتی ممکن است این دیدگاه به این معنا باشد که مسئله جهانی‌شدن در دنیایی که به طور فزاینده‌ای «جهانی» شده است، به تدریج در حال گسستن از مدل سنتی و ساخت یک مدل جدید باشد.

جهانی‌شدن به عنوان یک واژه مهم تا اوایل یا حتی اواسط دهه ۱۹۸۰ در محافل دانشگاهی چندان به رسمیت شناخته نمی‌شد. تا اینکه در نیمه دوم دهه ۱۹۸۰ استفاده از این مفهوم به سرعت رواج یافت و از این زمان به بعد به مثابه یک بحث علمی جدی مورد توجه و مطالعه محققان قرار گرفته است (Robertson, 1996, 8).

در طول این مدت، تعاریف متنوعی از این موضوع توسط صاحب‌نظران در رشته‌ها و علوم متفاوت ارائه شده است. در جدول ۱. تعاریف جهانی‌شدن. مأخذ: نگارندگان.

نام / سال	تعاریف
هاروی ^۶ (۱۹۹۰)	جهانی‌شدن را انقباض زمان و مکان می‌داند.
رابرتسون ^۷ (۱۹۹۲) (۱۹۹۳)	- مفهوم جهانی‌شدن ناظر بر فشرده‌شدن جهان و تشدید آگاهی جهانی است و فرایندی است که وابستگی متقابل جهانی و آگاهی از جهان به عنوان یک کلیت یکپارچه در قرن بیست و یکم را در پی داشته است. - جهانی‌شدن را به عنوان «هوشیاری جهان به عنوان یک کل» تعریف می‌کند به نظر او این پدیده ماهیتی کاملاً فرهنگی دارد ولی ویژگی آن به گونه‌ای است که نمی‌تواند از فرایندهای سیاسی-اقتصادی جدا بماند.
لش و یوری ^۸ (۱۹۹۵)	جهانی‌شدن را در قالب ارتباط بین جریان‌های اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی تعریف کرده و آثار جهانی‌شدن را در سطح محلی و با توجهی بیش از فرایندهای اقتصادی توصیف می‌کنند.
رویکرد جهان‌گرا و افراط‌آمیز	فرایند جهانی‌شدن اجتناب‌ناپذیر است و فرایند فشرده‌سازی زمان و مکان و کمرنگ‌شدن مرزهای جغرافیایی منجر به تقارب سیاسی و اقتصادی جهان می‌شود.
رویکرد تحول‌گرا یا گشتارگرا ^۹	این گروه معتقدند که جهانی‌شدن از اواسط دهه ۱۹۷۰ پدیده‌ای جدید از نظر کیفی محسوب می‌شود که منجر به تغییر روابط قدرت بین سطوح ملی و فراملی شده است.
آلبرو (۱۹۹۷)	-فرایند انتشار ارزش‌ها و فناوری و نفوذ آن بر زندگی اجتماعی افراد جامعه -گسترش ارتباطات در سطح جهان، سازمان‌یافتگی اجتماعی در گستره جهانی و انسجام و استحکم جامعه جهانی
گیدنز (۲۰۰۱)	جهانی‌شدن را فشرده‌شدن روابط اجتماعی در سطح جهانی می‌داند به گونه‌ای که مکان‌های دورافتاده را به هم وصل کرده و فاصله زمانی را در روابط اجتماعی از بین ببرد.
بنرجی و همکاران ^{۱۰} (۲۰۰۳)	جهانی‌شدن حذف مرزهای فیزیکی و سیاسی به منظور جریان و حرکت آزاد سرمایه، افراد، اطلاعات و فرهنگ میان ملت‌هاست.
شورت (۲۰۰۶)	جهانی‌شدن را پدیده‌ای تاریخی می‌داند و در یک دسته‌بندی تحولات این مفهوم را از قرن ۱۶ و شکل‌گیری اقتصاد جهانی در بین مراکز شهری آن دوره از جمله آتن و پکن، بیان می‌کند. در تعریف او ویژگی‌های برجسته جهانی‌شدن در دوره پس از ۱۹۸۹ میلادی است؛ ظهور دهکده جهانی و ترکیب هویت‌های ملی و محلی با هویت جهان‌وطنی است.
نشست سالانه مجمع جهانی اقتصاد (۲۰۱۹)	جدیدترین موج جهانی‌شدن نشان‌دهنده وضعیت کنونی قرن ۲۱ است که به عنوان «جهانی‌شدن ۴» یا «عصر انقلاب ^{۱۱} » شناخته می‌شود.
کوبینا ^{۱۱} و همکاران (۲۰۲۱)	جهانی‌شدن فرایند وحدت‌بخشی است که فعالیت‌ها، کشورها و منابع را وارد یک مجموعه پیچیده می‌کند.

فضای عمومی که گروه‌ک‌هایی منفک از افراد هستند، واحدهای انسانی را تشکیل می‌دهند که دارای تجربه فضایی مشترک و یکسانند (منصوری، ۱۳۹۴).

تأکید این پژوهش بر فضاهای جمعی باز است. فرض اصلی تحقیق حاضر این است که این فضای مهم که تعریف‌کننده شخصیت و ارزش شهر است، در دنیای معاصر که فرایند جهانی شدن، مرزها را جابجا کرده و به سرعت ایده‌های طراحی و مدیریت فضاهای باز را رواج می‌دهد، به یک به روزرسانی دقیق نیاز دارند. به روزرسانی که در آن ضمن دعوت‌کنندگی، نیازهای انسان جهانی نیز پاسخ‌گفته شود. در این میان فناوری‌های ارتباطی جدید از قبیل فضاهای مجازی توانسته تأثیرات زیادی بر فضاهای جمعی باز داشته باشد. این تأثیر بر مکان، بر الگوهای رفتاری نیز وارد آمده و بی‌شک شهروند معاصر، رفتاری متفاوت از انسان دوران گذشته در این فضاها بروز خواهد داد. این فرض بر پایه تغییر سبک زندگی انسان مدرن متکی است.

از مهم‌ترین تحولات دوران اخیر که در این پژوهش مورد توجه قرار گرفته و ابعاد و مؤلفه‌های تحقیق در بستر آن سنجیده شده است، مسائلی چون انقلاب اطلاعاتی و دیجیتالی، فناوری ارتباطات، مجازی‌سازی، خصوصی‌سازی و اقتصاد شبکه‌ای است. در قیاس با تغییرات تکاملی دوره‌های پیشین شهر، سخن از دگرگونی‌های انقلابی آن و شهری اساساً متفاوت از گذشته است. صحبت از جهانی شدن و شهرهای چندفرهنگی است، صحبت از بین‌المللی شدن و جهان‌وطن‌گرایی است، صحبت از تکثر هویت‌ها و تفکرات است، شهرهایی با بافت الکترونیکی در مقابل بافت کالبدی. جایی که به گفته کاستلز^{۱۴} (۱۹۹۶) تکنولوژی اطلاعات باعث آزادسازی فعالیت‌ها از قید محیط شده است.

به گمان برخی اندیشمندان با ظهور دنیای مجازی دیگر شهرسازی و ساختن فضاهای عینی شهر از بین رفته است (Koolhaas, 1995) و از دیدگاهی دیگر انبوه فناوری‌های دیجیتالی، پاسخگوی ذره‌ای از نیازهای فضاهای عینی و کالبدی شهر نیست (Grossman, 1995). به‌طور کلی فناوری اطلاعات و ارتباطات همواره بر مکان تأثیر گذاشته و نظرات مختلفی پیرامون تأثیر آنها بر شهرها ارائه شده است. به عنوان نمونه گسترش استفاده از تلفن در یک مرحله در رشد مراکز شهرها تأثیر مستقیم داشت در مرحله بعد از عوامل مهم مهاجرت‌های حومه‌ای شهرها قلمداد شد. تمرکز تسهیلات مربوط به فناوری اطلاعات و ارتباطات راه دور پیشرفته سبب رونق بیشتر شهرهای جهانی شده است. در حال حاضر یک رقابت بین شهری فزاینده در شهرهای بزرگ جهان برای تبدیل شدن به کانون شبکه‌های اطلاعاتی و ارتباطاتی و ارتباط از راه دور بین‌المللی وجود دارد. در سطح خرد نیز شاهد تغییراتی در چگونگی درک و به‌کارگیری قلمرو خصوصی خانه از سوی مردم هستیم. اقتصاد بزرگ مقیاس (کلان) و دگرگونی سیاسی با گسترش جامعه پسا صنعتی یا جامعه اطلاعات محور

است که در آن پیوند درونی جهانی گسترده، عمیق، با سرعت بالا و در تمام جنبه‌های زندگی اعم از مالی، اقتصادی، فرهنگی و زیست محیطی وجود دارد. با وجود این جهانی شدن منجر به پایان دولت-ملت‌ها به عنوان واحدهای عمده سیاسی نشده است و در عین حال احتمال دارد که به تقارب جهانی در اقتصادها و فرهنگ‌ها، منجر شود. گرچه جهانی شدن بر عرصه‌های اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی تأثیر می‌گذارد اما نمی‌تواند به عنوان یک فرایند اجتناب‌ناپذیر یا خطی نگریده شود.

• جهانی شدن و فضاهای عمومی / جمعی

اصطلاح «فضای عمومی» غالباً به معنای «مکان تجمع» است که عنصری از مفهوم بزرگتر فضای اجتماعی است. بیشتر خیابان‌ها از جمله پیاده‌راه‌ها به عنوان یک فضای عمومی در نظر گرفته می‌شود. میداین شهر، پارک‌ها و ساختمان‌های دولتی که برای عموم آزاد است، مانند کتابخانه‌های عمومی نمونه‌هایی از فضاهای عمومی است (Maher Mafoz, 2019, 48). به طور کلی در نظر گرفته می‌شود که در مقابل فضای خصوصی (که ممکن است محدودیت‌هایی داشته باشد) هر شخصی حق دسترسی و استفاده از فضای عمومی را دارد. ویژگی اصلی فضاهای عمومی این است که زندگی جمعی، فرهنگ شهری و مباحث روزمره را بیان کرده و در ضمن بر آنها تأثیر مثبت بگذارد (Worpole, 1992). دستور کار تصویب‌شده جدید شهری در کنفرانس هابیتات سه^{۱۵} در کویتو (اکتبر ۲۰۱۶) مرکزیت فضاهای عمومی را به عنوان عنصری از توسعه شهری تأیید کرده و آنها را «محرک توسعه اجتماعی و اقتصادی» دانسته است (Mehaffy, Elmlund & Farrell, 2019). جسوپ و سام (۲۰۰۰) استدلال می‌کنند که اکنون تغییر بزرگی در نحوه زندگی مردم به ویژه در شهرها در نتیجه جهانی شدن وجود دارد. لذا بین الگوهای جهانی شدن و شهرها از نظر ساختار، سبک، طرح‌ها یا توسعه ارتباط قوی وجود دارد (Karra, 2019). دلیل این امر آن است که تغییر در سبک زندگی، فرهنگ، سلیق و ترجیحات ناشی از جهانی شدن تمایل به تأثیر در نحوه طراحی و توسعه شهرها دارد. در این میان تأمین فضای عمومی باید فراتر از عملکردگرایی بی‌رحمانه و نگرانی‌های زیبایی‌شناسی پیش رود. در عوض باید فضاهایی ایجاد شود که مرکزیت طرح پیشگیرانه شهری را برای ارتقا کیفیت شهری تأیید کنند (Mandeli, 2019). در کنار تعاریف ارائه‌شده از فضاهای عمومی، اصطلاح فضاهای جمعی را به عنوان معادل فارسی صحیح‌تر برای عبارت Public Space داریم؛ فضای جمعی علاوه بر ویژگی‌های فضای عمومی که هم عینی هستند (کالبد فضا، خدمات شهری ارائه‌شده و در دسترس بودن) و هم ذهنی (جریان زندگی شهری، تداوم طی نسل‌ها و تعامل میان افراد) ویژگی دیگری نیز دارد. فضای جمعی محصول تصاحب فضا توسط کاربران و فعالیت‌هایشان است. تصاحب فضا با اشغال کردن آن متفاوت است، زیرا افراد حاضر در فضای جمعی، برخلاف کاربران

رقابت می‌کند، تأکید کرده‌اند (Mandeli, 2019). در نتیجه همه اشکال فضاهای عمومی شاهد رنسانس بوده است.

• فضاهای جمعی و الگوهای رفتاری در عصر جهانی شدن
طبق نظر تیبالدز (۲۰۰۳) فضاهای شهری از طریق دو بعد اجتماعی و فیزیکی بر استفاده‌کنندگان تأثیر می‌گذارند، بنابراین می‌توان از آنها به مکان‌های اجتماعی تعبیر کرد که معرف میزان تعاملات اجتماعی مردم هستند. آنچه روشن است این است که رفتارهای متفاوت مردم در فضاهای شهری به علت وجود عوامل مختلف در فضاهای شهری است. این عوامل به صورت مستقیم یا غیرمستقیم بر چگونگی رفتار استفاده‌کنندگان از فضا تأثیر می‌گذارند. در واقع الگوهای رفتاری در یک فضا تحت تأثیر مستقیم عوامل مختلف از جمله ویژگی‌های کالبدی و اجتماعی (فرهنگ عام مردم در استفاده از فضای شهری)، ویژگی‌های جغرافیایی و... آن فضا قرار دارد. از سوی دیگر جهانی شدن تأثیرات بزرگی بر روی کالبد و اجتماع، اقتصاد و فرهنگ داشته است. لذا نتیجه گرفته می‌شود که جهانی شدن به طور غیر مستقیم و به واسطه اثرگذاری بر مهم‌ترین ابعاد زندگی انسان معاصر بر الگوهای رفتاری وی نیز تأثیرگذار خواهد بود. ضمن اینکه تکنولوژی‌ها و فناوری‌های ارتباطی و اطلاعاتی به شدت روی دامنه این تأثیرگذاری مؤثر بوده‌اند. رفتار مردم در فضاهای عمومی به سه گروه فعالیت‌های اجباری (ضروری)، فعالیت‌های اختیاری و فعالیت‌های اجتماعی (Gehl, 1984) تفکیک می‌شود. فعالیت‌های اجباری که فرد در هر شرایطی ناگزیر به انجام آنهاست، کمترین تأثیر را از محیط مادی و فضای عمومی می‌پذیرد. لذا اگر یک فضای عمومی کیفیت بسیار پایینی داشته باشد، مردم تنها فعالیت‌های ضروری را انجام می‌دهند و در جایی که کیفیت فضا بالاست، تمایل بیشتری به حضور در محیط و مکث و توقف در آن نشان می‌دهند. فعالیت‌های اختیاری جنبه حیاتی ندارند و در شرایطی انجام می‌شوند که زمینه مطلوب برای آنها فراهم باشد، مانند فعالیت‌های تفریحی. انجام فعالیت‌های اجتماعی نیز منوط به حضور افراد دیگر در فضاست و اصولاً خارج از صورت جمعی امکان‌پذیر نیستند، مانند بازی کودکان، دیدار با دیگران و... .

محیط در اینکه رفتارها تفریحی باشند یا هدفمند (Bahrainy & Khosravi, 2015) یا اینکه فضا فقط برای عبور استفاده شود یا مردم را تشویق به حضور کند (Whyte, 1980) مؤثر است. مهمتر اینکه محیط در اینکه رفتار صورت گرفته اجتنابی باشند یا خودانگیخته تأثیرگذار است (Reeve, 2005). اهمیت دسته‌بندی‌های مذکور بیش از هر چیز در خصوص تأثیری است که گونه‌های مختلف در سلامت روان دارند. رفتارهای اجتنابی در راستای برطرف کردن کمبودها، کاستی‌ها، تنش‌ها و اضطراب‌های محیطی صورت می‌گیرند و نتیجه آنها صرفاً تسکین خواهد بود (Ryan & Deci, 2000). رفتارهای خودانگیخته نه براساس

در ارتباط است. در جایی بین دو سطح فوق شاهد تغییراتی در به‌کارگیری و طراحی فضاهای عمومی، مسیرهای پیاده، مغازه‌ها و فروشگاه‌های بزرگ هستیم (Zuidas, 2008, 42).

اگر در دوره ماقبل صنعتی، فضاهای شهری سبب‌ساز تسهیل ارتباطات روزمره، جامعه‌پذیری و تجارت بودند و به‌عنوان عنصر اصلی اجازه می‌داد که هر شهر شخصیت منحصر به فرد خود را داشته باشد (Mandeli, 2019). در عصر جهانی، ماهیت فضاهای عمومی و جمعی شهری تغییر کرده است؛ سه روند عمده در تحول فضای شهری عبارت‌اند از: ۱) تکه‌تکه شدن بافت شهری و تخریب فضای عمومی؛ ۲) خصوصی‌سازی فضای عمومی و ۳) تجدید حیات چنین فضاهایی (Madanipour, 2019) طبق نظر جیکوبز (۱۹۶۱) در شهرهای غربی، انقلاب صنعتی برای همیشه شکل شهرهای قدیمی، ماهیت محیط اجتماعی، تجربه مردم از قلمرو عمومی و در واقع همه جنبه‌های زندگی آنها را تغییر داد. این روند شهرها را بزرگتر ساخت و جمعیت‌های زیاد و ناهمگنی به آنها بخشید و بافت‌های سنتی اجتماعی-فضایی را از بین برد (Mandeli, 2019). پس از جنگ جهانی دوم، نیاز به سازگاری با ترافیک و اعمال محدودیت‌های منطقه‌بندی، اختلافات عمیقی را در فضای شهری ایجاد کرد که به چند قطعه شدن بافت شهری و تغییر قلمرو عمومی منجر می‌شود (Gehl & Svarre, 2013). در نتیجه فضاهای عمومی و شخصیت آنها تغییر یافت زیرا دیگر به عنوان تسهیل‌کننده تعاملات اجتماعی عمل نمی‌کردند و صرفاً برای اهداف سرمایه‌ای اختصاص داشتند. بنابراین این فضاها نقش تاریخی خود را به عنوان مکان‌هایی که مردم می‌توانستند در آن حضور یافته و با یکدیگر اختلاط داشته باشند، از دست دادند (Hall, 2002). دومین عاملی که باعث تغییر شخصیت فضاهای باز عمومی شد، ضعف در مدیریت محلی همراه با محدودیت قدرت مالی و قانونی برای کنار آمدن با روند افزایشی جمعیت و گسترش شهرها بود. در نتیجه، فضاهای عمومی از یک عملکرد مدنی گسترده‌تر، یک‌دست و قطبی‌شده محروم می‌شوند که این امر بی‌علاقگی به بخش‌های عمومی زندگی را افزایش می‌دهد (Carmona, 2010). بحران‌های مالی اواسط دهه ۱۹۷۰ کاهش درآمد مقامات ملی و محلی، شکست سیاست‌های برنامه‌ریزی شهری مانند تحولات کنترل‌نشده جهشی و کاهش کیفیت امکانات عمومی همه به خصوصی‌سازی نهادهای دولتی کمک کرده است. این موارد به نوبه خود باعث تغییر فضاهای آزاد در دسترس به فضاهای کنترل‌شده و انحصاری شد (Kirby & Glavac, 2012). فریدمن (۲۰۰۲) می‌گوید بیشتر فضاهای شهری اکنون منابع بالقوه سرمایه‌گذاری و منافع اقتصادی هستند. بر اساس این اعتقاد که فضاهای عمومی می‌توانند ارزشی عظیم به تجربه و پتانسیل مناطق شهری بیفزایند، مقامات شهری به طور فزاینده‌ای بر تولید نسخه‌های جدید با کیفیت بالا برای تولید و انتشار جهانی تصاویر تبلیغاتی که شهرهای آنها را قابل

بعد فرهنگ جهانی شدن را نیز می‌توان در فرصت انتخاب بیشتر، تنوع ارزش‌ها و سلیقه‌ها، همگرایی و همگونی فرهنگ در سطح جهانی خلاصه کرد. همچنین این بعد همزمان که موجب واگرایی فرهنگی در سطح ملی می‌شود، نوعی نسبی شدن، همزیستی و رقابت را در پی خواهد داشت. این ابعاد مطرح شده در بستر عصر فناوری اطلاعات و ارتباطات سنجیده خواهد شد. چرا که ICT عامل محرک در روند جهانی شدن بوده است. جهانی شدن تغییر فناوری را تسریع کرده و تغییر فناوری روند جهانی شدن را سرعت بخشیده است. در این میان IT به عنوان شتاب‌دهنده‌ای برای یکپارچگی و تلفیق جهانی بوده است. موضوع دیگر الگوهای رفتاری است؛ از آنجا که ارتباط بین انسان و محیط، ارتباطی تنگاتنگ و غیر قابل چشم‌پوشی است، بنابراین رفتار را باید در بستر محیط تعریف کرد. از طرف دیگر مردم به همان اندازه که محصول محیط اجتماعی هستند، نتیجه محیط فیزیکی خود نیز به شمار می‌روند. الگوهای رفتاری انسان در بستر محیطی تحت عنوان فضاهای عمومی شهر، به دستة فعالیت‌های ضروری، اختیاری و اجتماعی تقسیم می‌شود. فعالیت‌های اجتماعی خود در غالب تعاملات اجتماعی (فعال / نیمه‌فعال) تحت تأثیر عوامل مختلفی از قبیل مؤلفه‌های فیزیکی، محیطی، فرهنگی و سیاسی تقسیم می‌شود. دو گروه دیگر این فعالیت‌ها نیز مؤلفه‌های فیزیکی، محیطی، فرهنگی و سیاسی را شامل می‌شوند. موارد مطرح‌شده در غالب چارچوب نظری پژوهش در تصویر ۱ نشان داده شده است.

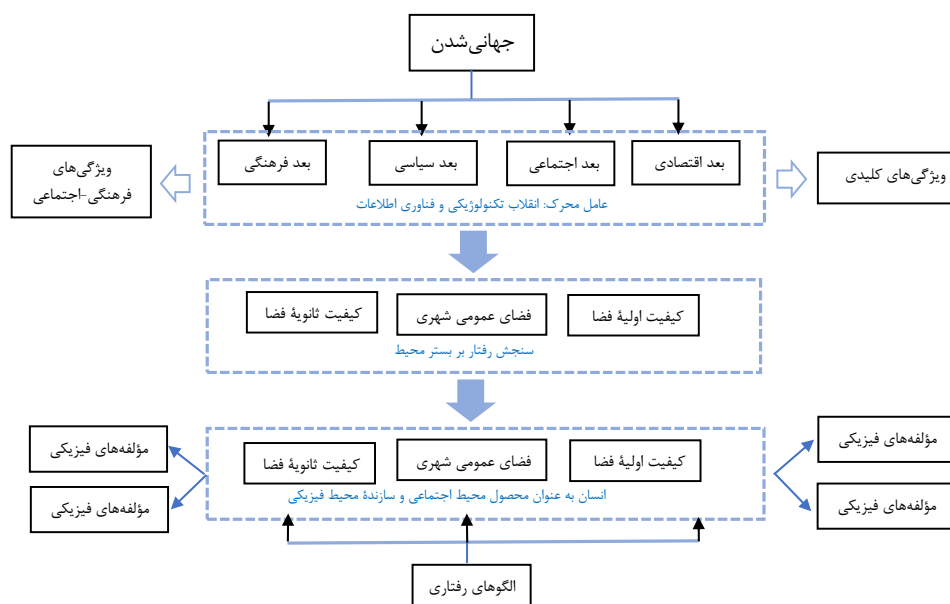
مواد و روش تحقیق

این پژوهش از منظر تعریف بلیکی (Blaikie & Chavoshiyan, 2016) پژوهشی توصیفی-تبیینی و از منظر تعریف نیومن (Neuman, 2019) پژوهشی توصیفی است. بدین معنا که مهم‌ترین موارد از موضوع جهانی شدن، ابعاد و مؤلفه‌های آن که از سوی صاحب‌نظران و حرفه‌مندان گستره دانش شهرسازی مطرح شده است، جمع‌آوری شد. در این مرحله عمدتاً روش فراتحلیل کیفی مدنظر خواهد بود. مطابق این روش، نظرات موجود مبنای قرار گرفته و سعی شد با تکنیک‌های کیفی تحلیل شود. این پژوهش تلاش می‌شود تا ادبیات پراکنده موجود در زمینه ابعاد جهانی شدن در فضاهای عمومی با طرح سؤالی جدید به شکل الگویی منسجم نمایش داده شود. در زمینه تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده، داده‌های به دست آمده به تناسب در درون موارد مطرح شده (ابعاد جهانی شدن، فضاهای عمومی شهری) قرار می‌گیرند، که این ابعاد، کدهای از پیش تعریف شده در پژوهش به حساب آمده و داده‌ها براساس این کدها، تحلیل می‌شوند. برای پاسخ به پرسش اول پژوهش دو مرحله انجام می‌گیرد؛ در گام اول مهم‌ترین ادبیات موجود در حوزه رابطه میان «فضاهای عمومی و جهانی شدن» از طریق تحلیل مقالاتی که از مرتبط‌ترین شبکه ادبیات علمی (Elsevier / Science Direct) و نشریات علمی

الزامات محیطی بلکه به صورت خودمختار و براساس تمایلات درونی فرد صورت می‌گیرد و نهایتاً به سلامت روان ختم خواهند شد (Azimi Saghin, Ashourzade & Montajab, 2018). حال این پرسش مطرح می‌شود که جهانی شدن چگونه بر الگوهای رفتاری تأثیر داشته است؟ از دو بعد می‌توان به این پرسش پرداخت، بعد اول در نظر گرفتن کیفیات اولیه فضا است، بعد دوم توجه به کیفیات ثانویه فضا است. منظور از کیفیات اولیه این است که مردم تا حدی، حتی به مقدار جزئی از فضای شهری استفاده می‌کنند، بنابراین بعد اول به معنای شرط آمدن مردم به فضا است، اما کیفیات ثانویه شرط ماندن در فضا تعریف می‌شود. بدیهی است که نمی‌توان این پرسش را بدون در نظر گرفتن انقلاب تکنولوژیکی رخ داده که از ویژگی‌های مهم دنیای جهانی شده است، بررسی کرد. به نظر می‌رسد رونق شگرف فناوری اطلاعات و جابجایی مرزهای روانی بین کشورها آنچنان قدرتمند عمل کرده که در برابند کلی سه جنبه از رفتار که عنوان شد و همچنین هر دو بعد کیفی فضای شهری، تأثیرات غیرقابل چشم‌پوشی گذاشته باشد. برای مثال رشد تکنولوژی‌های ارتباطی تا حدی بوده است که بسیاری از شهروندان بیشترین نیازهای زندگی خود را از طریق آن تأمین می‌کنند. نیاز به کسب درآمد، نیاز به خرید، نیاز به دیده شدن و معاشرت با سایر افراد از جمله این موارد است.

چارچوب نظری پژوهش

پژوهش حاضر حول سه محور مهم جهانی شدن، فضاهای عمومی / جمعی و الگوهای رفتاری به بررسی مهم‌ترین تغییرات و تحولاتی که در دهه‌های اخیر به واسطه رشد و توسعه فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی رخ داده است، می‌پردازد. در این میان جهانی شدن به عنوان متغیر مستقل، الگوهای رفتاری به عنوان متغیر وابسته و فضاهای عمومی به عنوان متغیر میانی مطرح شده و ارتباط این عوامل با دیدگاه انتقادی مورد تحلیل قرار گرفته است. نتایج نشان می‌دهد که جهانی شدن به عنوان پدیده‌ای که مرزهای جغرافیایی را درنوردیده و به تمام شئون زندگی افراد در سراسر جهان اثر گذاشته است دارای ابعاد اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی بوده است. بعد اقتصادی به عنوان ریشه جهانی شدن به خواست و اراده دولت‌ها اتفاق افتاده است. حرکت به سوی تجارت و بازار آزاد، تغییر فناوری، افزایش رقابت و کارایی بین‌المللی و داخلی و افزایش منابع برای سرمایه‌گذاری از تأثیرات این بعد از جهانی شدن است. به تعبیری جهانی شدن اقتصاد سبب کاهش کنترل حاکمیت ملی بر اقتصاد ملی شده است. بعد اجتماعی جهانی شدن به اثر جهانی شدن بر زندگی و کار مردم، خانواده و جوامع اشاره دارد. همچنین در عصر جهانی شدن سیاست دیگر نمی‌توان از حاکمیت ملی، مرزهای ملی و امنیت ملی سخن گفت. جهانی شدن در عرصه سیاسی موجب ارتقای دموکراسی و رشد فرهنگ سیاسی و نگرش‌های مدنی خواهد شد. مهم‌ترین آثار

تصویر ۱. چارچوب نظری پژوهش. مأخذ: نگارندگان.

اساس هر یک از این شرایط، امتیازی بین ۱ تا ۵ تخصیص داده می‌شود. مقالاتی که مجموع امتیازات آن‌ها ۲۵ و بالاتر شود به لحاظ کیفی تأیید و باقی مقالات حذف خواهند شد. شرایط در نظر گرفته شده برای روش CASP در این پژوهش عبارت‌اند از: تناسب اهداف مقاله مورد بررسی با اهداف پژوهش؛ به‌روز بودن پژوهشی مقاله مورد بررسی؛ طرح مطرح‌شده در مقاله مورد بررسی؛ روش نمونه‌گیری در مقاله مورد بررسی؛ روش و کیفیت جمع‌آوری داده‌ها؛ میزان انعکاس‌پذیری امکان بسط‌دادن نتایج و دستاوردها مقاله مورد بررسی؛ میزان و نحوه رعایت نکات اخلاقی رایج در زمینه تدوین متون پژوهشی در مقاله مورد بررسی؛ میزان دقت در زمینه تجزیه و تحلیل داده‌ها در مقاله مورد بررسی؛ وضوح بیان در ارائه یافته‌های مقاله مورد بررسی؛ ارزش کلی مقاله مورد بررسی.

جدول ۲ نشان می‌دهد که ۵۶/۵۲ درصد مقالات تحقیق مربوط به بازه زمانی سال ۲۰۱۵ تا ۲۰۲۰ است. این امر نشان می‌دهد موضوع جهانی‌شدن و تأثیری که بر شهرها و فضاهای عمومی می‌گذارد، موضوع تازه‌ای بوده و در طول زمان به ویژه در دهه اخیر، توجه پژوهشگران زیادی را به خود جلب کرده است.

همچنین **جدول ۳** نشان می‌دهد که بیشتر این تحقیقات در شهرهای چینی (۱۴/۲۸ درصد) انجام شده است و بررسی توزیع جغرافیایی مقالات منتشرشده در حوزه موضوع پژوهش، به وضوح نشان‌دهنده خلأ موجود در ادبیات مربوطه در حوزه کشورهای خاورمیانه و به ویژه ایران است.

نتایج فراترکیب نشان می‌دهد موضوعات اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی مهم‌ترین ابعاد جهانی‌شدن فضاهای عمومی را تشکیل می‌دهد. در تشریح این موارد می‌توان گفت با جهانی‌شدن اقتصاد دیگر فرایندهای مالی و اقتصادی در سطح ملی نمی‌توانند

معتبر داخلی جمع‌آوری‌شده، مرور می‌شود تا مهم‌ترین ابعاد جهانی‌شدن در منابع موجود رتبه‌بندی شود. در این راستا در پایگاه داده‌های علمی نام‌برده، کلیدواژگان مربوطه مورد جستجو قرار گرفت و از بین نتایج به دست آمده مرتبط‌ترین مقالات با هر دو واژه مذکور و مشتقات آنها انتخاب شدند. در نهایت با توجه به موضوع این پژوهش تعداد ۲۳ مقاله مرتبط با موضوع در زمینه فضاهای عمومی/جمعی و جهانی‌شدن با روش تحلیل محتوای کیفی یا فراترکیب واکاوی شد.

برای انجام فراترکیب کیفی این پژوهش از الگوی هفت مرحله‌ای سندلوسکی و باروسو (Sandelowski & Barroso, 2007) استفاده شده است، روش اصلی گردآوری داده‌ها نیز مطالعات کتابخانه‌ای است.

در گام استخراج اطلاعات، اطلاعات پژوهش در قالب جدولی دسته‌بندی می‌شود. در روش سندلوسکی و باروسو این جدول شامل اطلاعات ذیل است: اطلاعات شناسنامه‌ای پژوهش (عنوان، نام و نام خانوادگی پدیدآورندگان و سال انتشار) اطلاعات کلیدی روش (روش و هدف پژوهش) اطلاعات یافته‌های اصلی (نتایج و یافته‌های پژوهش) (جدول مذکور در صورت نیاز ارائه می‌شود).

در مرحله تجزیه و تحلیل یافته‌های کیفی، کدهای برآمده از فرایند فراترکیب تعیین می‌شود. به این ترتیب که برای تمام عوامل استخراج شده از منابع مرتبط با مسئله‌یابی، یک کد در نظر گرفته می‌شوند و سپس این کدها با توجه به منابعی که از آنها استخراج شده‌اند و همچنین میزان فراوانی آنها، طبقه‌بندی می‌شوند. در بحث کنترل کیفیت از برنامه مهارت‌های ارزیابی حیاتی^{۱۵} (CASP) استفاده شده است. روش کار بدین صورت است که با استفاده از روش CASP هر مقاله به لحاظ کیفی با ۱۰ شرط کیفی مورد ارزیابی قرار گیرد. به هر یک از مقالات بر

جدول ۲. تاریخ انتشار منابع مورد بررسی. مأخذ: نگارندگان.

سال انتشار مقاله	فراوانی منابع	درصد فراوانی
قبل از ۲۰۰۰	۱	۴/۳۵
۲۰۰۰ تا ۲۰۰۵	۲	۸/۶۹
۲۰۰۵ تا ۲۰۱۰	۲	۸/۶۹
۲۰۱۰ تا ۲۰۱۵	۵	۲۱/۷۴
۲۰۱۵ تا ۲۰۲۰	۱۳	۵۶/۵۲
مجموع	۲۳	۱۰۰

وجود دارد. بنابراین بهتر است داده‌ها با استفاده از مجموعه‌های فازی، یکپارچه شده و مورد تحلیل قرار گیرند. نظریه فازی قادر است بسیاری از مفاهیم مبهم را به شکل ریاضی درآورده و زمینه‌های جهت تصمیم‌گیری در شرایط عدم اطمینان فراهم کند (Farzi Dayeri, Ghaffarzadeh, Javid & Hosseinzadeh, 2021). اما اینکه به چه دلیل از این روش در این پژوهش استفاده شده است برمی‌گردد به ماهیت تازه پژوهش و اینکه در مورد موضوع جهانی شدن و فضاهای عمومی شهری، منابع محدودی در دسترس است. لذا نیاز بود برای دستیابی به نتایج معتبرتر از نظرات گروه‌های خبرگان استفاده شود. از آنجا که نتایج حاصل از قضاوت‌های گروهی نسبت به قضاوت فردی از اعتبار و کیفیت بالاتری برخوردار است؛ روش دلفی می‌توانست انتخاب مناسب‌تری باشد. در این روش تعامل افراد باعث اتفاق نظر قوی‌تری می‌شود و نسبت به قضاوت‌های حاصل از استنتاج‌های آماری اعتبار بیشتری دارد.

در روش دلفی فازی معمولاً خبرگان نظرات خود را در قالب حداقل مقدار، ممکن‌ترین مقدار و حداکثر مقدار (اعداد فازی مثلثی) ارائه می‌دهند سپس میانگین نظرات خبرگان و میزان اختلاف نظر هر فرد خبره از میانگین محاسبه می‌شود. در مرحله بعد این اطلاعات برای اخذ نظرات جدید به خبرگان ارسال می‌شود. سپس هر فرد خبره بر اساس اطلاعات حاصل از مرحله قبل، نظریه جدیدی را ارائه می‌دهد یا نظر قبلی خود را اصلاح می‌کند. این فرایند تا زمانی ادامه می‌یابد که میانگین اعداد فازی به اندازه کافی با ثبات شود (Farzi Dayeri, 2021). در این پژوهش، برای پیش‌گیری از ابهام ناشی از عدم قطعیت در تصمیم‌گیری در همه مراحل از اعداد فازی مثلثی ارائه و استفاده شده است. به کارگیری تکنیک دلفی فازی برای غربالگری در یک دور قابل انجام است اما برای پیش‌بینی باید چندین دور ادامه پیدا کند تا توافق حاصل شود. در الگوریتم اجرای تکنیک دلفی فازی برای غربالگری نخست باید طیف فازی مناسب برای فازی‌سازی عبارات کلامی پاسخ‌دهندگان را توسعه داد (Habibi, Izadiar & Sarafrazi, 2014, 63). برای این منظور از طیف فازی پنج‌تایی استفاده شد.

در تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از روش دلفی فازی بعد از طراحی پرسش‌نامه و جمع‌آوری نظرات خبرگان، محاسبه ارزش فازی هر سؤال (شاخص) انجام شد. سپس ارزش فازی به دست آمده برای هر یک از سؤالات دی فازی (I) شد تا امکان مقایسه و ارزیابی به وجود آید. در گام بعد که از یک حد آستانه‌ای (I) برای ارزیابی اهمیت هر یک از سؤالات استفاده شد. براساس مقدار حد آستانه‌ای دو حالت ایجاد می‌شود:

اگر باشد به این مفهوم است که سؤال (شاخص) زام از اهمیت بالایی برخوردار است.

اگر باشد به این مفهوم است که سؤال (شاخص) زام از اهمیت

تابع ساز و کارهای داخلی و تصمیم‌گیری‌های دولت‌ها باشند. در نتیجه کنترل حاکمیت ملی بر اقتصاد ملی معنای خود را به نحو فزاینده‌ای از دست داده است (Zaki & Hosseini Naserabadi, 2014). بعد اجتماعی جهانی شدن شامل فرهنگ و هویت، همبستگی خانواده‌ها و جوامع است. به طور کلی جهانی شدن در ارتباط با موضوعاتی مانند خانواده، مذهب، کار و تحصیلات است (Jafari Samimi & Sina, 2018). جهانی شدن در عرصه سیاسی موجب ارتقای دموکراسی و رشد فرهنگ سیاسی و نگرش‌های مدنی خواهد شد (Gholami, 2012). در یک فرهنگ جهانی شده جریان متداوم عقاید، اطلاعات، تعهدات، ارزش‌ها و سلاقی توسط افراد و با استفاده از رسانه‌ها و شبیه‌سازی‌های الکترونیکی انتقال داده می‌شود (Waters, 1995, 124-126). این نوع از جهانی شدن، تأثیر فراگیر و فزاینده فرهنگ مصرف غربی را توصیف می‌کند که از طریق سرگرمی‌های جدید و رسانه‌های اشاعه می‌یابد، به گونه‌ای که مردم در هر مکانی، سلیقه‌ها و شیوه‌های زندگی یکسان و گرایش‌های مشابهی را به نمایش می‌گذارند (ذکی و حسینی نصرآبادی، ۱۳۹۳).

تصویر ۲ رتبه‌بندی ابعاد جهانی شدن را در تحقیقات مربوط به شهرها که در گذشته انجام شده است، نشان می‌دهد. پژوهش حاضر به دلیل ماهیت کوچک مقیاس بودن موضوع، از موضوع زیست‌محیطی چشم‌پوشی می‌کند.

در گام بعد با توجه به نتایج بررسی ادبیات موضوع، مهم‌ترین مؤلفه‌های ابعاد نام برده شناسایی و در **تصویر ۳** آورده شده است. در ادامه تلاش می‌شود تا رتبه‌بندی دقیق و منسجمی از اثرگذاری ابعاد جهانی شدن بر فضاهای عمومی ارائه شود. این رتبه‌بندی بر اساس روش تحلیل دلفی فازی انجام می‌گیرد. دلفی یک تکنیک قوی در استخراج ایده‌ها و نظرهای حاصل از توافق جمعی قضاوت خبرگان است، لذا مبتنی بر ساختار ارتباط گروهی است. این تکنیک در مواردی که دانش نامطمئن و ناکامل در دسترس باشد، با هدف دستیابی به اتفاق نظر گروهی استفاده می‌شود. از آنجا که افراد خبره از قابلیت‌های ذهنی خود برای ارائه نظرهای خود بهره می‌برند، لذا احتمال عدم قطعیت

جدول ۳. مقیاس فضایی منابع مورد بررسی. مأخذ: نگارندگان.

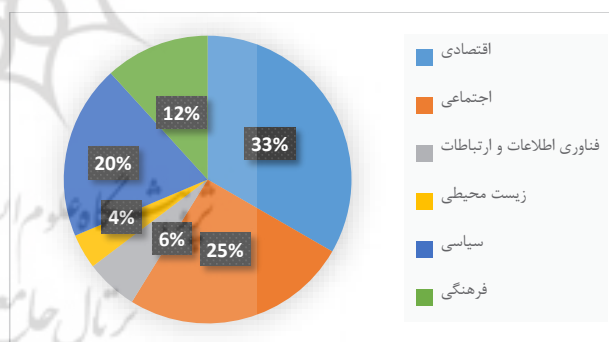
درصد فراوانی	فراوانی منابع	مقیاس فضایی مقاله
۹/۵۲	۲	کانادا- ونکوور
۴/۷۶	۱	سنگاپور
۴/۷۶	۱	دانمارک
۴/۷۶	۱	آمریکا
۴/۷۶	۱	ژاپن- یوکوهاما
۱۴/۲۸	۳	چین- شانگهای، مناطق شهری خلیج گوانگدونگ، هونگ کونگ و ماکائو
۴/۷۶	۱	دبی
۴/۷۶	۱	لهستان
۴/۷۶	۱	ویتنام
۴/۷۶	۱	هنگ کنگ
۹/۵۲	۲	عربستان- جدّه، طائف، تگرگ، تبوک و ابها
۹/۵۲	۲	نیجریه
۹/۵۲	۲	ایران- تهران
۴/۷۶	۱	فیلیپین
۴/۷۶	۱	بنگلادش- داکا
۱۰۰	۲۱	مجموع

کرونباخ ۰/۹۴ پایایی قابل قبول داشته (بالاتر از ۰/۷) و روایی آن نیز مورد تایید نخبگان تکمیل کننده پرسش نامه است. از آنجا که بهترین روش برای توزیع داده‌های طیف لیکرت و پرسش نامه بررسی چولگی و کشیدگی داده‌هاست، لذا در بررسی نرمال یا غیر نرمال بودن داده‌های تحقیق از روش بررسی چولگی^۶ و کشیدگی^۷ با نرم افزار SPSS نسخه ۲۶ استفاده می‌شود. چولگی معیاری از تقارن یا عدم تقارن تابع توزیع است و کشیدگی نشان دهنده ارتفاع یک توزیع است. به عبارت دیگر کشیدگی معیاری از بلندی منحنی در نقطه ماکزیمم ست. در حالت کلی چنانچه چولگی و کشیدگی در بازه (۱/۹۶، -۱/۹۶) باشند داده‌ها از توزیع نرمال برخوردار هستند. محاسبه این مقادیر از طریق معادلات زیر انجام می‌شود:

$$ZSkewness = Skewness / (S. E.)Skewness$$

$$ZKurtosis = Kurtosis / (S. E.)Kurtosis$$

نتایج جدول ۴ نشان دهنده توزیع نرمال داده‌های پرسش نامه است. نتایج دلفی فازی نیز در دور اول و دوم نشان می‌دهد که سؤالات مربوط به مهارت نیروی کار، توافق نامه‌های تجاری، همکاری‌های بین بانکی، هویت اجتماعی، تنوع قومی، عدالت اجتماعی، دموکراسی و آزادی‌های سیاسی، فرهنگ سیاسی،

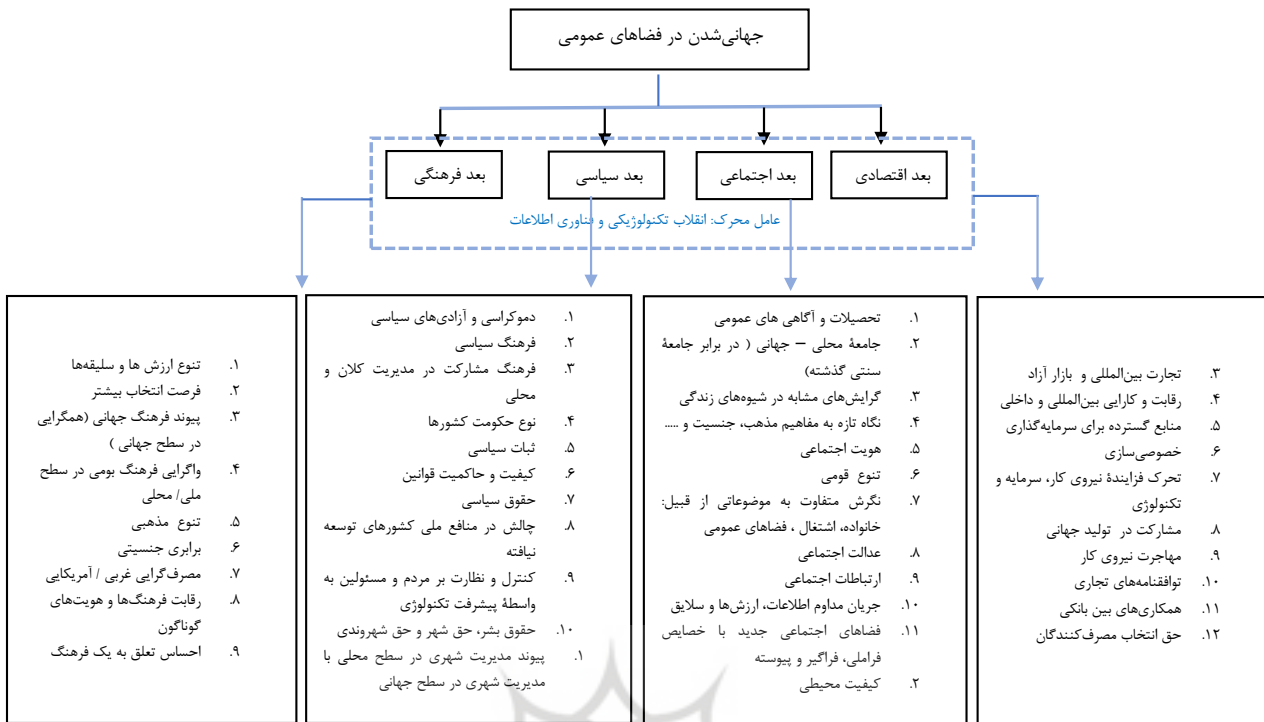
تصویر ۲. فراوانی مهم‌ترین ابعاد جهانی شدن فضاهای عمومی. مأخذ: نگارندگان.

کمی برخوردار است. که به علت اهمیت کم این سؤالات می‌توان آنها را حذف کرد.

پاسخ به پرسش دوم پژوهش نیز با تحلیل انتقادی و با استفاده از نتایج منابع بررسی شده در روش فراتحلیل کیفی انجام شده است.

بحث و ارائه یافته‌ها

بعد از شناسایی مؤلفه‌ها، پرسش نامه دلفی فازی با طیف لیکرت پنج تایی تهیه و در رفت و برگشت (تا تأیید شدن تمام شاخص‌ها و رسیدن به درصد اجماع قابل قبول) نتایج زیر به دست آمد: محاسبه پایایی پرسش نامه از طریق محاسبه آلفای کرونباخ در نرم افزار SPSS نسخه ۲۶ انجام شده است. پرسش نامه با آلفا

تصویر ۳. ابعاد و مؤلفه‌های مهم تأثیرگذار از فرایند جهانی شدن بر فضاهای عمومی. مأخذ: نگارندگان.

دیجیتالی مربوطه تقریباً بر همه حوزه‌های مهم زندگی شهری از جمله در فضاهای جمعی شهری تأثیر گذاشته است. در نتیجه زمینه‌سازی تأثیرات احتمالی فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی (ICT) از سطح کلان به سطح شهری در سال‌های اخیر به یک نقطه عطف برای برنامه‌ریزان، طراحان و مدیران شهری تبدیل شده است. از این نظر گسترش فناوری‌های شهری به فضاهای جمعی شهری همزمان که می‌تواند یک فرصت خوب برای دیده‌شدن در عرصه جهانی باشد می‌تواند به عنوان یک زمینه چالش‌برانگیز جدید برای بحث و تبادل نظر نیز معرفی شود. مواردی از قبیل افزایش خصوصی‌سازی و یا اولویت‌دادن به یک گروه خاص از جامعه در یک فضای عمومی؛ افزایش کنترل دسترسی به فضا، استفاده از آن و کنترل رفتار از طریق طراحی یا استفاده از دوربین‌های نظارتی و یا محافظان امنیتی، طراحی شهری بدون در نظر گرفتن هویت‌های بومی و اقلیم منطقه، رواج مصرف‌گرایی و تأکید بر اوقات فراغت در مقابل تولید و خدمات در دنیای معاصر؛ سطح بالای ارتباطات از طریق شبکه فناوری ارتباطات از راه دور؛ کم‌شدن نیاز به تعامل رو در رو؛ کاهش اهمیت نزدیکی جهت برقراری تعاملات اجتماعی و تغییر مفاهیم «فاصله» و تا حدود زیادی «مکان» و «سرعت»؛ استفاده از همگن‌سازی کاربران و ویژگی‌های طراحی در حوزه‌های عمومی مرکز شهر در سراسر جهان، تغییر نحوه تفکر ما نسبت به موضوع آزادی و میل به تنهایی و اولویت‌دادن به فردیت در تمام موارد و ... از جمله مواردی هستند که بر درک ما از فضاهای جمعی، کیفیت آنها و

فرهنگ مشارکت در مدیریت کلان و محلی، حقوق سیاسی، تنوع ارزش‌ها و سلیقه‌ها، فرصت انتخاب بیشتر، تنوع مذهبی، برابری جنسیتی از پرسش‌نامه (در صورت نیاز قابل به ارائه است) به دلیل کم‌تر بودن از مقدار حد آستانه، حذف شد. و شاخص‌های نگاه تازه به مفاهیم مذهب، جنسیت و ...، ارتباطات مجازی، جریان مداوم اطلاعات، ارزش‌ها و سلاقی، حقوق بشر، حق به شهر و حق شهروندی، پیوند مدیریت شهری در سطح محلی با مدیریت شهری در سطح جهانی، رقابت فرهنگ‌ها و هویت‌های گوناگون، احساس تعلق به یک فرهنگ به پرسش‌نامه اضافه شد. با توجه به اینکه بعد از آن هیچ شاخص جدیدی توسط خبرگان معرفی نشد و در اکثر شاخص‌های مورد نظر نیز درصد اجماع ۷۰ درصد به دست آمده است، بنابراین تقریباً در تمامی سؤالات، خبرگان به توافق و تجمیع رسیده‌اند و نظرسنجی در همین مرحله متوقف می‌شود. در نهایت رتبه‌بندی شاخص‌ها (جدول ۵) نشان می‌دهد که فضاهای عمومی از کدام یک از ابعاد جهانی شدن بیشترین تأثیر را گرفته است.

نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادها

تأثیر فرایند جهانی شدن روی تمام ابعاد زندگی بشر باعث شده است این طور به نظر رسد که نقش فزاینده فناوری‌های ارتباطی الکترونیکی در زندگی روزمره به طور مستقیم بر کیفیت فضاها و فعالیت‌هایی که در عرصه جمعی شهرها صورت می‌گرفته، به روشنی مشخص شود. استفاده فشرده از اینترنت و فناوری‌های

جدول ۴. مؤلفه‌های با مقدار دی فازی شده بالاتر و پایین‌تر از حد آستانه. مأخذ: نگارندگان.

مقدار وزن	وضعیت سوالات	ZSkewness	ZKurtosis	مقدار دی فازی شده	شاخص
۰/۳۴	تایید شده	-۰/۶۳۲	-۰/۲۱۲	۳/۱۱۶۰۶۰۵۴۶	تجارت بین‌المللی و بازار آزاد
۰/۰۳۳	تایید شده	-۰/۲۴۲	-۰/۵۵۰	۳/۰۰۷۸۳۷۸۰۶	رقابت و کارایی بین‌المللی و داخلی
۰/۰۴۲	تایید شده	۰/۱۹۲	۰/۱۳۴	۳/۸۷۶۰۲۸۲۵۹	منابع گسترده برای سرمایه‌گذاری
۰/۰۳۳	تایید شده	-۰/۶۸۸	۱/۳۵۴	۳/۰۳۳۶۷۴۶۸۷	خصوصی‌سازی
۰/۰۳۷	تایید شده	-۰/۶۶۱	۰/۳۸۷	۳/۴۳۰۸۴۳۳۹	تحرك فزاینده نیروی کار، سرمایه و تکنولوژی
۰/۰۴۲	تایید شده	۰/۶۳۲	-۰/۲۱۲	۳/۸۲۲۸۲۷۲۰۸	حق انتخاب مصرف‌کنندگان
۰/۰۳۶	تایید شده	۰/۴۶۹	-۰/۶۶۱	۳/۳۷۲۶۷۱۱۱۲	تحصیلات و آگاهی‌های عمومی
۰/۰۳۷	تایید شده	۰-/۲۶۹	-۰/۳۸۷	۳/۴۳۰۸۴۳۳۹	جامعه محلی - جهانی
۰/۰۴۱	تایید شده	۰/۶۳۲	-۰/۱۲۳	۳/۸۲۲۸۲۷۰۸	گرایش‌های مشابه در شیوه‌های زندگی
۰/۰۳۹	تایید شده	-۰/۸۸۸	-۰/۱۱۸	۳/۶۳۳۷۰۲۲۳۳	نگاه تازه به مفاهیم مذهب، جنسیت و ...
۰/۰۴۸	تایید شده	-۱/۵۰۶	-۰/۹۱۷	۴/۳۸۸۴۶۹۲	ارتباطات مجازی
۰/۰۳۸	تایید شده	۰/۱۶۱	-۰/۴۶۷	۳/۴۸۹۱۳۵۸۳۶	نگرش متفاوت به موضوعاتی از قبیل: خانواده، اشتغال، فضاهای عمومی
۰/۰۴۴	تایید شده	-۰/۲۴۲	-۰/۵۵۰	۴/۰۱۸۹۰۲۰۶۵	جریان مداوم اطلاعات، ارزش‌ها و سلايق
۰/۰۳۷	تایید شده	۰/۶۶۱	-۰/۳۸۷	۳/۴۳۹۸۱۶۸۸۲۷	کیفیت محیطی
۰/۰۳۸	تایید شده	۰/۱۶۱	-۰/۴۶۷	۳/۴۸۹۱۳۵۸۳۶	فضاهای اجتماعی جدید با خصایص فراملی، فراگیر و پیوسته
۰/۰۴۳	تایید شده	۰/۲۴۲	-۰/۵۵۰	۳/۹۱۸۳۶۱۱۷۹	نوع حکومت کشورها
۰/۰۴	تایید شده	-۱/۸۷۸	۱/۲۳۸	۳/۶۰۴۰۶۱۴۴۹	ثبات سیاسی
۰/۰۳۴	تایید شده	-۰/۶۳۲	-۰/۲۱۲	۳/۱۱۶۰۶۰۵۴۶	کیفیت و حاکمیت قوانین
۰/۰۴۳	تایید شده	-۰/۱۳۲	۱/۱۲۳	۳/۹۳۰۷۸۲۰۳۷	کنترل و نظارت روی مردم و مسئولین به واسطه پیشرفت تکنولوژی
۰/۰۳۶	تایید شده	۱/۱۷۳	۰/۹۲۷	۳/۳۵۵۶۴۳۱۵	حقوق بشر، حق به شهر و حق شهروندی
۰/۰۳۴	تایید شده	۱/۷۱۶	۰/۹۲۷	۳/۱۶۳۲۲۶۹۰۴	پیوند مدیریت شهری در سطح محلی با مدیریت شهری در سطح جهانی
۰/۰۴۱	تایید شده	۱/۱۳۵	۰/۱۱۰	۳/۷۷۱۱۳۴۸۵	پیوند فرهنگ جهانی (همگرایی در سطح جهانی)
۰/۰۳۴	تایید شده	۱/۴۱۳	۱/۵۳۲	۳/۵۵۱۴۸۳۳۴	واگرایی فرهنگ بومی در سطح محلی / ملی
۰/۰۳۷	تایید شده	-۰/۵۰۸	-۰/۹۵۵	۳/۴۰۰۴۷۵۶۶۷	رقابت فرهنگ‌ها و هویت‌های گوناگون
۰/۰۳۷	تایید شده	-۰/۳۷۱	-۱/۰۸۰	۳/۴۳۷۷۱۸۹۵۲	احساس تعلق به یک فرهنگ
۰/۰۳۷	تایید شده	-۰/۶	-۱/۰۹۲	۳/۴۵۷۷۱۴۹۴۶	مصرف‌گرایی غربی / آمریکایی

بنابراین تجربه فضای جمعی در حال تغییر است و اکنون می‌توان بسیاری از عملکردهای عمومی را در مال‌ها و فضای نیمه‌خصوصی و امن اینترنت انجام داد. در واقع از آغاز دوره مدرن صنعتی به

حتی ضرورت وجودشان در دنیایی که انقلاب وسیع تکنولوژیکی به خصوص در حوزه ICT را تجربه می‌کند، تأثیر به‌سزایی داشته است.

موضوع تازه‌ای بوده و در طول زمان به ویژه در دهه اخیر، توجه پژوهشگران را به خود جلب کرده است. این پژوهش با نگاهی کلان به این موضوع مهم‌ترین ابعاد و مؤلفه‌های اثرگذار بر فضاهای عمومی/ جمعی را مورد سنجش قرار داده و به رتبه‌بندی آنها پرداخته است. نتایج نشان می‌دهد از بین ۴۱ مؤلفه مورد بررسی، ۱۴ مورد به دلیل به دست آوردن امتیازی کم‌تر از مقدار حد آستانه، حذف شد. در نهایت ارتباطات مجازی رتبه اول، جریان مداوم اطلاعات، ارزش‌ها و سلاقی رتبه دوم و کنترل و نظارت روی مردم و مسئولین به واسطه پیشرفت تکنولوژی رتبه سوم را به دست آورده‌اند. دنیای جهانی‌شده امروز تا حدود زیادی تحت تأثیر ارتباطات مجازی قرار دارد. فضاهای عمومی و در درجه بالاتر فضاهای جمعی هم که بستر اصلی ارتباطات شهروندان بوده است، به شدت تحت تأثیر این نوع ارتباط واقع شده است.

بعد، دلایل مختلفی در پس‌زمینه این امر وجود دارد: ضعیف شدن امکانات سیاسی فضاهای عمومی، تبدیل میادین عمومی به گره‌های ترافیکی یا مناطق انتقال، تبدیل کاربران فضاهای عمومی به تماشاکنندگان منفعل و ارتقای «سرعت» که درک فضایی ما را تغییر می‌دهد. اما به طور کلی به نظر می‌رسد می‌توان از شرایط فضاهای جمعی در عصر جهانی شدن استفاده مثبت فراوان برد. از این رو برای احیای جوامع محلی در عصر جهانی، ایجاد فضاهای جمعی با کیفیت بالا می‌تواند یک پیشنهاد عالی باشد. اینکه فضای جمعی دارای عملکرد مناسب، جذاب و فعال می‌تواند نقطه عطفی در توسعه اقتصادی جوامع چه در یک شهر کوچک و چه در یک کلان‌شهر باشد؛ امروزه به طور قابل توجهی در سراسر جهان مورد تأیید قرار گرفته است. به همین دلیل است که موضوع جهانی شدن و تأثیری که بر فضاهای عمومی/ جمعی می‌گذارد،

جدول ۵. رتبه‌بندی مهم‌ترین مؤلفه‌های اثرگذار جهانی شدن بر فضاهای عمومی. مأخذ: نگارندگان.

رتبه	شاخص	وزن فازی
۱	ارتباطات مجازی	۳/۳۸۸۴۶۹۲
۲	جریان مداوم اطلاعات، ارزش‌ها و سلاقی	۴/۰۱۸۹۰۲۰۶۵
۳	کنترل و نظارت روی مردم و مسئولین به واسطه پیشرفت تکنولوژی	۳/۹۳۰۷۸۲۰۳۷
۴	نوع حکومت کشورها	۳/۹۱۸۳۶۱۱۷۹
۵	منابع گسترده برای سرمایه‌گذاری	۳/۸۷۶۰۲۸۲۵۹
۶	حق انتخاب مصرف‌کنندگان/ گرایش‌های مشابه در شیوه‌های زندگی	۳/۸۲۲۸۲۷۲۰۸
۷	پیوند فرهنگ جهانی (همگرایی در سطح جهانی)	۳/۷۷۱۱۳۴۸۵
۸	نگاه تازه به مفاهیم مذهب، جنسیت و ...	۳/۶۳۳۷۰۲۲۳۳
۹	ثبات سیاسی	۳/۶۰۴۰۶۱۴۴۹
۱۰	واگرایی فرهنگ بومی در سطح محلی/ ملی	۳/۵۵۱۴۸۳۳۴
۱۱	نگرش متفاوت به موضوعاتی از قبیل: خانواده، اشتغال، فضاهای عمومی/ فضاهای اجتماعی جدید با خصایص فراملی، فراگیر و پیوسته	۳/۴۸۹۱۳۵۸۳۶
۱۲	مصرف‌گرایی غربی/ آمریکایی	۳/۴۵۷۷۱۴۹۴۶
۱۳	کیفیت محیطی	۳/۴۳۹۸۱۶۸۲۷
۱۴	احساس تعلق به یک فرهنگ	۳/۴۳۷۷۱۸۹۵۲
۱۵	تحرك فزاینده نیروی کار، سرمایه و تکنولوژی/ جامعه محلی - جهانی	۳/۴۳۰۸۴۳۳۹
۱۶	رقابت فرهنگ‌ها و هویت‌های گوناگون	۳/۴۰۰۴۷۵۶۶۷
۱۷	تحصیلات و آگاهی‌های عمومی	۳/۳۷۲۶۷۱۱۱۲
۱۸	حقوق بشر، حق به شهر و حق شهروندی	۳/۳۵۵۶۶۴۳۱۵
۱۹	پیوند مدیریت شهری در سطح محلی با مدیریت شهری در سطح جهانی	۳/۱۶۳۲۲۶۹۰۴
۲۰	کیفیت و حاکمیت قوانین/ تجارت بین‌المللی و بازار آزاد	۳/۱۱۶۰۶۰۵۴۶
۲۱	خصوصی‌سازی	۳/۰۳۳۶۷۴۶۸۷
۲۲	رقابت و کارایی بین‌المللی و داخلی	۳/۰۰۷۸۳۷۸۰۶

شایانی کند. بنابراین مدیریت شهری و طراحی شهری می‌تواند زمینه‌ساز تحقق استانداردهای جهانی با تمرکز بر استعدادهای محلی گردد. طراحی و آماده‌سازی فضاهای جمعی شهری به طوری که مستقل از جنسیت، شرایط اقتصادی-اجتماعی و سنی باشد و همچنین توجه به زمینه‌های اجتماعی، فرهنگی موجود در شهر می‌تواند نمونه‌ای از این راهکارها باشد.

تقدیر و تشکر

در پایان نویسندگان مقاله لازم می‌دانند از خانم دکتر مهدیه دلشاد که در جریان روش‌ها و تحلیل‌های صورت گرفته، کمک زیادی به نویسندگان مقاله داشته است تقدیر و تشکر خود را ابراز نمایند.

پی‌نوشت‌ها

۱. /Pacific Place ۲ /Minato Mirai ۳ /Lujiazui Central Area, Pudong ۴ /utopia ۵. فرهنگ فارسی معین- تعریف واژه فرآیند ۶. /Robertson ۷. /Harvey ۸. /Age of Habitat III ۹. /Banerjee ۱۰. /Transformationalists ۱۱. /Lash & Urry ۱۲. /Critical Appraisal Skills Program ۱۳. /Habitat III ۱۴. /Castells ۱۵. /Kubina ۱۶. /Skewness Kurtosis ۱۷.

فهرست منابع

- Amin, A. & Thrift, N. (1994). *Globalization, institutions, and regional development in Europe*. Retrieved May 5, 2022, from [https://researchinformation.bristol.ac.uk/en/publications/globalization-institutions-and-regional-development-in-europe\(5370969f-d869-45b8-b92b-84db2fd95aba\).html](https://researchinformation.bristol.ac.uk/en/publications/globalization-institutions-and-regional-development-in-europe(5370969f-d869-45b8-b92b-84db2fd95aba).html).
- Azimi Seghin, A., Hasani Ashourzade, A. & Montajab, S. (2018). Analysis and evaluation of citizens' behavioral patterns in the new design of Shahada square in Kerman and its relationship with the criteria of social interactivity and physical-architectural elements. *Shabak*, 5 (50), 1-6.
- Bahraini, S. H. & Khosravi, H. (2014). Comparative study of the influence of micro-climate characteristics on the urban behavior pattern of a case example: urban spaces of Yazd (hot and dry climate) and Fuman (moderate and humid climate). *Environmental Science*, 41 (2), 465-482.
- Banerjee, T. & Loukaitou Sideris, A. (1992). *Private production of downtown public open space: Experience of Los Angeles and San Francisco*. California: School of Urban and Regional Planning, University of Southern California.
- Blaikie, N. & Chavoshiyan, H. (2016). *Social research design*, Thirteenth edition. Tehran: Ney.
- Carmona, M. (2010). Contemporary public space: Critique and classification, part one: Critique. *Urban Design*, 15(1), 123-148.
- Farzi Dayeri, A., Ghaffarzadeh, H., Javid, A. & Hosseinzadeh Lotfi, F. (2021). Modeling of Criteria Affecting in Locating Dry Waste Recycling Booth in Tehran Using a Mixture of Fuzzy Delphi and FAHP Methods. *New Attitudes in Human Geography*, 13(3), 321-343.

چنان‌که حتی در این فضاها نیز افراد با گوشی‌های همراه خود وارد می‌شوند و ارتباطات مجازی را حتی در یک مکان عمومی عینی نیز حفظ می‌نمایند. همین ارتباطات گسترده است که جریان مداوم اطلاعات، ارزش‌ها و سلايق را به وجود آورده است و تا حدود زیادی سبب همانندشدن شیوه زندگی مردم و نوع نگاهشان به فضاهای عمومی شده است. از طرف دیگر انقلاب تکنولوژیکی رخ داده سبب‌ساز کنترل بیشتر مردم و مسئولین شده است. اکنون در سراسر لبه تجاری یک پیاده‌راه، در فضاهای شعاعی یک میدان و هر کجای شهر که تصور شود امکان نصب یک دوربین مداربسته و یک چشم ناظر الکترونیکی وجود دارد. همین موضوع خود به وسیله وجود فضاهای مجازی فراوان در تمام مراحل ساخت تا استفاده از یک فضای عمومی تأثیرگذار است. بعد از موارد مطرح شده به ترتیب مؤلفه نوع حکومت کشورها، منابع گسترده برای سرمایه‌گذاری، حق انتخاب مصرف‌کنندگان / گرایش‌های مشابه در شیوه‌های زندگی، نگاه تازه به مفاهیم مذهب، جنسیت و ...، ثبات سیاسی، واگرایی فرهنگ بومی در سطح محلی / ملی، نگرش متفاوت به موضوعاتی از قبیل: خانواده، اشتغال، فضاهای عمومی / فضاهای اجتماعی جدید با خصایص فراملی، فراگیر و پیوسته، مصرف‌گرایی غربی / آمریکایی، کیفیت محیطی، احساس تعلق به یک فرهنگ، تحرک فزاینده نیروی کار، سرمایه و تکنولوژی / جامعه محلی - جهانی، رقابت فرهنگ‌ها و هویت‌های گوناگون، تحصیلات و آگاهی‌های عمومی، حقوق بشر، حق به شهر و حق شهروندی، پیوند مدیریت شهری در سطح محلی با مدیریت شهری در سطح جهانی، کیفیت و حاکمیت قوانین / تجارت بین‌المللی و بازار آزاد، خصوصی‌سازی، رقابت و کارایی بین‌المللی و داخلی قرار گرفته‌اند. بنابراین بعد اقتصادی و اجتماعی به عنوان مهم‌ترین بعد اثرگذار بر فضاهای جمعی معرفی شده است. از طرفی روشن‌ترین تغییرات دنیای معاصر به واسطه رشد تکنولوژی‌های ارتباطی رخ داده است. رشد تکنولوژی وابسته به توسعه اقتصادی و توسعه اجتماعی وابسته به هر دوی این موارد است. اکنون مردم در هر گوشه‌ای از جهان به واسطه ارتباطات مجازی می‌توانند فضاهای عمومی پاریس و نیویورک را تجربه کنند هر چند تجربه‌ای غیر مستقیم. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد این تجربه به طور مستقیم روی فضاهای جمعی تأثیر می‌گذارد. بدیهی است در این شرایط برنامه‌ریزان و مدیران شهری راهی جز همگام‌شدن با این جریان مداوم تغییراتی که به واسطه جریان مداوم اطلاعات و ارزش‌ها و سلايق به وجود می‌آید ندارند. فضاهای جمعی دنیای جهانی شده باید پاسخگوی نیازهای انسان جهانی باشد. به منظور ارائه توصیه‌ها و پیشنهاداتی برای حفظ سرزندگی و دعوت‌کنندگی فضاهای جمعی در شهرها در عصر جهانی شدن توجه به استانداردهای جهانی ضروری است. این مهم در کنار توجه به ظرفیت‌ها و استعدادهای بومی و محلی می‌تواند به حضور شهر و فضاهای جمعی‌اش در عرصه رقابت جهانی کمک

- Friedman, J. (2002). *Where We Stand ? A Decade Of World City Research, In World Cities In A World- System*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Gehl, J. & Svarre, B. (2013). *How to study public life*. Washington: Island Press.
- Ghahremani, H. Afsari Bajestani, S. McCarthy, L. & Jalalianhosseini, M. (2021). Transformation of Urban Spaces within Cities in the Context of Globalization and Urban Competitiveness. *Urban Planning and Development*, 147(3), 150-167.
- Gholami, Z., (2012). *Investigating the relationship between globalization and environmental sustainability in selected countries of the world* (Unpublished Master Thesis). Faculty of Economics and Administrative Sciences, University of Mazandaran, Sari, Iran.
- Giddens, A. & Jalalipour, M. R. (2006). *Prospects for globalization*. New design publications, second edition. Tehran: Tarh-e Nou.
- Grossman, D. (1995). *The Psychological Cost of Learning to Kill in War and Society*. Boston: Little, Brown and Company.
- Habibi, A., Izadiar, S. & Sarafrazi, A. (2014). *Multi-Fuzzy Criteria Decision Making*, Rasht : Gil Inscription. 171p.
- Hall, P. (2002). *Cities of tomorrow: An intellectual history of urban planning and designing the twentieth century*. Oxford: Black well Publishing.
- Imppola, J. (2019). *Global economy and its sustainability in the globalized world*. Globalization and its Socio-Economic Consequences, SHS Web of Conferences 74, 04008.
- Jafari Samimi, A. & Sina, K. (2018). Economic welfare analysis with emphasis on the dimensions of globalization. *Economic Modeling Quarterly*, 12, 4(44), 1-23.
- Jessop, B. & Sam, N. L. (2000). The entrepreneurial city in action: Hong Kong's emerging strategies in and for (inter) urban competition. *Urban Studies*, 37(12), 2287- 2313.
- Kara, B. (2019). The Impact of Globalization on cities. *Journal of contemporary urban affairs*, 3(2), 108-113
- Kirby, A. & Glavac, S. (2012). Privatised development and the quality of urban life. *Urban Design and Planning*, 165(3) , 167-175
- Kubina, M., Šulyová, D. & Vodák, J. (2021). *Managing Global Smart Cities in an Era of 21st Century Challenges*. Sustainability, (13), 2610.
- Maher Mafoz, A. S., (2019). *The impact of open spaces in the social life; the case of Jeddah, Saudi Arabia*. Dr. Arc. Maria Pilar Garcia-Almirall. Unpublished Ph.d thesis, Doctoral program in Urban and Architectural Management and Valuation, Department of Architectural Technology (TA), Universidad Politécnica de Cataluña, UPC, Barcelona – España.
- Mandeli, kh. (2019). Public space and the challenge of urban transformation in cities of emerging economies: Jeddah case study. *Cities*, (95), 1024.
- Mansouri, M. (2015). Social Space Aesthetics; Aesthetic Evaluation of Three Cases in Tehran. *Manzar*, 7 (30), 62-69.
- Mehaffy, M. W., Elmlund, P. & Farrell, K. (2019). Implementing the new urban agenda: The central role of public space. *Urban Design International*, 24(1), 4-6.
- Neuman, W. L. (2019). *Social Research Methods. V. 1: Qualitative and Quantitative Approaches*. Tehran: Termeh.
- Olds, K. (1995). Globalization and the Production of New Urban Spaces: Pacific Rim Megaprojects in the Late 20th Century. *Environment and Planning A: Economy and Space*, 27(11)
- Reeve, D. (2005). Planning for diversity: policy and Planning in a world o difference. *The town planning review*, 78 (2), 251-253.
- Robertson, R. (1996). *Globalization*. London: Sage Publisher
- Sandelowski, M. & Barroso, J. (2007). *Handbook for Synthesizing Qualitative Research*. New York City: Springer Publishing Company Incorporation.
- Tibbalds, F. (2013). *Citizen-oriented urban planning; Improvement of public arenas in urban cities*. Ahmadinejad, Mohammad. Tehran: Khak
- Waters, M. (1995). *Globalization*. London & New York: Routledge.
- Zaki, Y. & Hosseini Nasrabadi, N. S. (2014). National sovereignty in the light of the dimensions of globalization. *Geography. Iranian Geographical Society*, 43(12), 193-211.
- Zuidoost. (2008). *Cultural Globalization*. Retrieved May 3, 2008, from <http://www.Zuidoost.Amsterdam.nl>

COPYRIGHTS

Copyright for this article is retained by the author(s), with publication rights granted to the Bagh-e Nazar Journal. This is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

نحوه ارجاع به این مقاله: فروتن، زهرا و طبیبیان، منوچهر. (۱۴۰۲). تحلیل مهم‌ترین مؤلفه‌های تأثیرگذار جهانی شدن بر فضاهای عمومی. *باغ نظر*، ۲۰(۱۲۳)، ۵-۱۸.

DOI:10.22034/BAGH.2023.345415.5202
URL: https://www.bagh-sj.com/article_174101.html

